

18. Yüzyılda Bir Bezirgânın Yaşamı: Tekirdağlı Ermeni Bezirgân Simavon'un Terekesi

The Life of a Bazirgan in the 18th Century: The Probate Record Of The Armenian Bazirgan Simavon of Tekirdağ

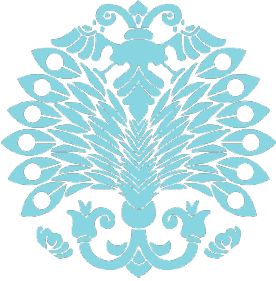
ŞEFİKA NUR CANIVAR

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Karaman
Türkiye.

Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty
of Literature, Department of History Karaman,
Türkiye.

sefikanur.cnvr@gmail.com

Geliş Tarihi/Received 22.12.2024
Revizyon Tarihi/Revision 24.01.2025
Kabul Tarihi/Accepted 25.02.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 30.06.2025

Atıf:

Canıvar, Şefika Nur. 18. Yüzyılda Bir Bezirgânın Yaşamı: Tekirdağlı Ermeni Bezirgân Simavon'un Terekesi". *Tarih ve Tarihçi*, 4, sy.1 (Haziran 2025): 38-53.

Cite this article:

Canıvar, Şefika Nur. "The Life of a Bazirgan in the 18th Century: The Probate Record of The Armenian Bazirgan Simavon of Tekirdağ". *History and Historian*, 4, issue.1 (June 2025): 38-53.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Öz

Tekirdağ, 18. yüzyılda başkente yakınlığı ile büyük önem arz eden küçük ama kozmopolit bir liman şehriydi. Burada Türkler, Rumlar, Yahudiler ve 16. yüzyılda Celali isyanlarıyla birlikte şehre göç etmeye başlayan Ermeniler bir arada yaşamaktaydı. Ermeniler, Tekirdağ'da genellikle kendi mahallerinde yaşamakta, çarşı ve mahallerde işletme sahibi olarak çeşitli meslekleri icra etmekteydi. Ermenilerin icra ettiği mesleklerden biri de bezirgânlıktı. Çalışmada ele alınan Bezirgân Simavon özellikle kumaş tedarikinde ustalaşmış bir tacirdi. Simavon'un mesleği ve hayatı hakkında bilgi edinilmesini sağlayan kaynak Rodosçuk Şer'iyye Sicillerinde yer alan 2 Eylül 1769 tarihli tereke kayıdır. Bahsi geçen kayıttan elde edilen veriler doğrultusunda Simavon'un özel ve iş hayatını inceleyen bu çalışma, Ermenilerin Tekirdağ şehrindeki gündelik hayatı hakkında bilgi vermeyi, şehirde satılması hedeflenen eşyaları göstererek maddi kültür dünyasına dair örnek sunmayı ve ayrıca Ermenilerin icra ettiği bir mesleği tanıtmayı amaçlamaktadır. Bu sayede çalışma, toplumun sınıfsal farklılıkları hakkında karşılaştırma imkânı sağlayan verileri ortaya çıkarmakta ve hem kendi cemaati içinde hem de diğer gruplar arasında önemli simalardan biri olan Simavon'un maddi dünyasını okuyucuya açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Tekirdağ, Ermeni, Bezirgân, Tüccar, Tereke.

Abstract

Tekirdağ was a small but cosmopolitan port city of great importance in the 18th century, due to its proximity to the capital. Turks, Greeks, Jews, and those Armenians, who started migrating to the city during the 16th century following the Jalali rebellions, lived together. Armenians generally lived in their own neighborhoods in Tekirdağ and worked in various professions as business owners in the marketplaces and certain localities. One of the professions performed by Armenians was trade, particularly in the form of bezirgânlık (merchant trading). The focus of this study, Bezirgân Simavon, was a skilled merchant specializing in the supply of fabrics. The source that provides information about Simavon's profession and life is the estate (tereke) record dated September 2, 1769, from Rodosçuk Court Registers. Based on the data obtained from this record, this study examines Simavon's private and professional life, aims to provide information about the daily life of Armenians in Tekirdağ, offers examples of material culture by displaying goods that were intended to be sold in the city, and introduces a profession practiced by Armenians. In this way, the study uncovers data that allows for a comparison of the social class differences and opens the material world of Simavon, an important figure both within his community and among other groups, to the reader.

Keywords: Ottoman Empire, Tekirdağ, Armenian, Bazirgan, Merchant, Probate.

Giriş

Osmanlı Devleti topraklarına dâhil olduğu sırada (1367) küçük bir kasaba olan Tekirdağ, İstanbul'un fethinden sonra sahip olduğu liman ve karayolları sayesinde önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir. İstanbul'dan denizyoluyla getirilen askeri malzemeler buradan karayoluyla Edirne'ye ve Balkanlar'a sevk edilmiş, Edirne'den karayoluyla gelen mallar da deniz yoluyla İstanbul'a gönderilmiştir. Bu sayede Tekirdağ, İstanbul ve Balkanlar arasında adeta bir köprü haline gelmiştir. Tahıl üretimi açısından da oldukça büyük bir öneme sahip olan şehir, farklı üretim merkezlerinden getirilen ihtiyaç fazlası malların depolandığı ve ihtiyaca göre İstanbul'a ya da diğer şehirlere gönderildiği bir liman olmuştur. Tahıl ve gıda ürünlerinin yanı sıra Samakov'dan demir ürünleri de limana sevk edilmekteydi. Tekirdağ'ın hem tarımsal gelişmişliği hem de ticarî potansiyelinin her geçen gün artması zamanla nüfusuna da etki etmiş, burada bulunan iş imkânları pek çok yerleşim yerinden Tekirdağ'a göçü hızlandırmıştır. Öyle ki Tekirdağ, Osmanlı Devleti topraklarına dâhil edildiğinde 4.000 kişinin yaşadığı küçük bir yerleşim yeri iken, 18. yüzyılda bu miktar 10.000'e ulaşmıştır.¹ Nüfusun her geçen gün artması Tekirdağ'ın çok kimlikli bir yapıya da dönüşmesine katkı sağlamıştır. Böylece şehirde Türkler, Ermeniler, Yahudiler gibi farklı etnik kimliklere ve dinlere mensup topluluklar bir arada yaşama şansını bulmuşlardır.²

Tekirdağ'da yaşayan bu grupların birbirleriyle olan ilişkileri, kendi cemaatleri ve aile içi durumları gibi pek çok konuda Rodosçuk Şer'iyye Sicilleri önemli bilgiler sunmaktadır. Kadıların mahkeme kaydı olan bu siciller, Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve idari tarihini aydınlatan önemli kaynaklardan biridir. Sicillerin içinde yer alan tereke defterleri ise biyografi, servet düzeyleri, iktisadî tarih, demografik yapı, kültür çeşitliliği gibi pek çok konuyu içinde barındıran, ölen kimsenin geride bıraktığı mülklerini, eşyalarını, nakit paralarını, alacaklarını ve vereceklerini tespit eden, vârisler arasında taksim eden mahkeme kayıtlarıdır.³ Bu çalışma da Ermeni toplumu içinde ön planda bulunan geniş çaplı ticaretle uğraşan bir bezirgânın hayatı Tekirdağ mahkemesine kaydedilen terekese sayesinde ortaya çıkmıştır. Ermeni Bezirgân Simavon'un 2 Eylül 1769 tarihli tereke kaydı 7390 numaralı Rodosçuk Şer'iyye Sicili'nde 65b-67a sayfaları arasında yer almaktadır.⁴ Simavon'un terekese Tekirdağ'ın önemli aktörlerinden olan Ermenilerin yaşamlarına dair fikir vermekte, Ermeni toplumunda servet sahibi bir tüccarın yaşam koşullarına, gündelik hayatta kullandığı ve sattığı ürünlere odaklanarak mesleği tacirlik olan Ermeniler hakkında bir örnek oluşturmaktadır.⁵

Mevcut literatürde 17. yüzyılda, şehirdeki gayrimüslimlerin sosyal ve iktisadî hayatlarını gündeme getiren bir tez çalışmasında Ermenilerin mesleklerine kısaca temas edilmektedir.⁶ Tekirdağ özelinde Ermenilerin 20. yüzyıldaki nüfusları

¹Kadir Güldür, "Tereke Defterlerine Göre Rodosçuk Kazâsında Sosyo-Ekonomik Hayat (1788-1790)" (Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, 2016), 15-18.

²Pınar Doğanay, "Arşiv Belgeleri Işığında Rodosçuk'ta Demografik Yapı (1785-1839)", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 67 (Ocak, 2021): 230-231.

³Kenan Yıldız "Terekeler Neyi Derler? Miras Kayıtlarının Taşıdığı Miras Üzerine Bir Değerlendirme", içinde *Terekeler, Neyi Derler?* ed. Kenan Yıldız, (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023), 155-157; İsmail Erünsal, "Terekelerin İzinde Osmanlı Araştırmaları", içinde *Terekeler Neyi Derler?*, ed. Kenan Yıldız, (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023), 29.

⁴*Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)*, Rodosçuk Şer'iyye Sicilleri (RŞS), 7390, 65b-67a.

⁵Ermeni tüccar bir aile hakkında bilgi veren çalışma için bk. Metin Ünver "Azaryanlar: Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Bir Ermeni Tüccar Aile", 19.-20. *Yüzyıllarda Türk Ermeni İlişkileri Sempozyumu-Kaynaşma-Kırgınlık-Ayrılık-Yeni Arayışlar*, (Ocak 2015) 97-115; Nahçıvan'ın Agulis köyünün tüccar Ermeni ahalisi hakkında bilgi veren çalışma için bk. Ömer Çakmak, "On Yedinci Yüzyılda Osmanlı Topraklarında Bir Tüccar Grubu: Agulisli Ermeni Tüccarlar", *Ermeni Araştırmaları Dergisi*, sy. 67 (Aralık, 2020): 157-179; İzmir'in bir hanında kimsesiz şekilde vefat eden bir Ermeni tüccarın terekese için bk. Serap Yılmaz, "İranlı Ermeni Bir Tüccarın Terekese ve Ticarî Etkinliği Üzerine Düşünceler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, sy. 1, c.7 (Haziran,1997): 191-215; Bir Ermeni ailesinin ticaret ve sarraflığı üzerine bk. Gökçen Coşkun Albayrak, "Osmanlı'da Bezirgân Sarraflar, Saray ve Devlet: Köçeoğlu Şirketinin Müşteri Profili", *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS)* V, sy. 2 (2020): 1-26.

⁶Yakup Şahiner, "Rodosçuk'ta Gayrimüslimler: 1640-1648 (Şer'iyye Sicillerine Göre)" (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2018), 113-118.

Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarındaki durumlarının anlatıldığı bir çalışma da bulunmaktadır⁷. Bu noktada ele alınan çalışmanın literatürdeki Tekirdağ çalışmalarına katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

1. Tekirdağ'da Ermeniler

16. yüzyılda Anadolu'da baş gösteren Celâli İsyanları, bazı şehirlerin demografik yapısını ciddi şekilde etkilemiştir. İsyanların sebep olduğu korku ve güvensizlik ortamında Anadolu insanı büyük şehirlere göç etmeye başlamış, bu göçlere ev sahipliği yapan şehirlerden biri de Tekirdağ olmuştur. Celâli İsyanları ile şehre göç edenler arasında Ermeniler de bulunmaktadır. İlk zamanlarda Tekirdağ'a göç eden Ermeniler burada yeni bir mahalle oluşturacak kadar kalabalık olmadıklarından Rum mahallelerinde yaşamaya başlamışlardır.⁸ 17. yüzyılda daha büyük gruplar halinde Tekirdağ'a göç eden Ermeniler yeni bir mahalle kuracak kadar burada varlık göstermişlerdir. Nüfusları artan Ermeniler, Yeni Mahalle ve Yanık (Banik) adında iki Ermeni mahallesi oluşturmuşlardır.⁹ Ayrıca Tuti Hatun Mahallesi'nde de Ermeni nüfus bulunmaktadır.¹⁰ Celâli isyanlarının bastırılmasının ardından devlet, Ermenileri eski yurtlarına geri döndürmek istediye de burada yeni bir yaşam kurmuş olduklarından Ermeniler, devletin geri gönderilme taleplerine sıcak bakmamışlardır.¹¹

18. yüzyılda Tekirdağ'da birkaç farklı mahallede yaşayan Ermeniler, çok ciddi husumetler bulunmadan Müslümanlarla birlikte yaşamışlardır.¹² Nitekim bazı Ermeniler Müslüman olmuş,¹³ bazıları Müslümanlara evini ve bağıni satmıştır.¹⁴ Öyle ki Ermeniler ile Müslümanlar arasındaki ticari faaliyetler sadece gayrimenkul satışlarıyla sınırlı kalmamıştır. Ermeniler Tekirdağ'da üzüm ticareti yapmak için şirket kurmuşlar, buğday ve arpa ticareti yapmak için de Müslümanlarla ortak olmuşlardır.¹⁵ Dahası Ermeniler, İslâm mabetlerinin yapımında iş başı yapmış,¹⁶ Müslüman mahallesinde meyhane açabilmiş¹⁷, yaşadıkları mahallelerde kiralık odalara sahip olmuşlardır.¹⁸

Komşuluk, ticaret ve geçim kaynakları üzerinden Tekirdağ'da diğer etnik gruplarla ilişkiler kuran Ermeniler, çeşitli mesleklerle geçimlerini sağlamışlardır. Kalaycılık, hallaçlık, terzilik, çiftçilik, sarraflık, çarıkçılık, hamam işletmeciliği, barutçuluk ve berberlik Ermenilerin yaptıkları mesleklere örnektir.¹⁹ Ermenilerin faaliyet gösterdiği mesleklerden biri de tacirliktir. Çalışmaya konu olan Simavon adlı Ermeni de çeşitli ticarî meta satışı ile ilgilenen bir bezirgândır. Bezirgânlar, genellikle "ipek ve kumaş başta olmak üzere ticaret işleriyle uğraşan kimselerdir". Bununla beraber Ermeniler, 16. yüzyıla ait Osmanlı kanunnâmelerinde "ticaret erbabı seyyar tüccar ve zengin tüccar" olarak da anılmışlardır. Bezirgânlar büyük

⁷ Recep Karacakaya, "Tekirdağ Ermenileri (1908-1918)", içinde *Rodosto'dan Süleymanpaşa'ya Tekirdağ-Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu Bildirileri* (26-27 Mart 2015), ed. Murat Yıldız (İstanbul: Kitapevi Yayınları, 2016), 351-362.

⁸ Hacer Ateş, "Kuzey Marmara Sahilleri ve Ard Alanında Şehirleşmenin Tarihi Süreci: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Tekirdağ ve Yöresi" (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009), 111.

⁹ Karacakaya, "Tekirdağ Ermenileri (1908-1918)", 351; Ateş, "Kuzey Marmara Sahilleri ve Ard Alanında Şehirleşmenin Tarihi Süreci: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Tekirdağ ve Yöresi", 111-112

¹⁰ Emine Cengiz, "1751 No'lu Rodosçuk (Tekirdağ) Şer'iye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili" (Yüksek Lisans Tezi Trakya Üniversitesi, 2008), 27.

¹¹ Hrand D. Andreasyan, "Celalilerden Kaçan Anadolu Halkının Geri Gönderilmesi", içinde İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya *Armağan* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1975), 45-46.

¹² Ermeniler ve Müslümanlar arasında çok ciddi husumetler yaşanmamış olsa da zaman zaman bazı tatsızlıklar meydana gelmiştir. Örneğin Ermeni bir kadın, Fatma adlı Müslüman bir kadını hırsızlıkla itham etmiştir. Fakat daha sonra kendisi hırsızlık yaparken yakalanmış ve hapse gönderilmiştir. Şahiner, "Rodosçuk'ta Gayrimüslimler: 1640-1648 (Şer'iyye Sicillerine Göre)", 105.

¹³ Şahiner, "Rodosçuk'ta Gayrimüslimler: 1640-1648 (Şer'iyye Sicillerine Göre)", 112.

¹⁴ Şahiner, "Rodosçuk'ta Gayrimüslimler: 1640-1648 (Şer'iyye Sicillerine Göre)", 52.

¹⁵ Ümit Ekin-Nagihan Göktaş, "17. Yüzyıl Sonlarında Rodosçuk Kazasında İş Ortaklıkları", *Türklük Bilgisi Araştırmaları Dergisi* 51, (Aralık, 2019): 280-282.

¹⁶ Sivas'tan özel olarak getirilen Ermeni taş ustaları Tekirdağ'ın en büyük yapısı olan Rüstem Paşa Külliyesinin yapımında çalışmışlardır. Özlem Sert, *1549 Rodosçuk'ta Bir Yıl*, (Tekirdağ: T.C. Süleymanpaşa Belediyesi Yayınları, 2018), 113-114.

¹⁷ Şahiner, "Rodosçuk'ta Gayrimüslimler: 1640-1648 (Şer'iyye Sicillerine Göre)", 53.

¹⁸ Ebru Muslu, "1647 Nr. Şer'iyye Sicilinin Işığında Lale Devri'nin İlk Yarılarında Tekirdağ (1721-1724)" (Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 2021), 54.

¹⁹ Şahiner, "Rodosçuk'ta Gayrimüslimler: 1640-1648 (Şer'iyye Sicillerine Göre)", 115.

şehirlerin sanayi, toptan gıda ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamakta önemli roller üstelenmişlerdir.²⁰ Öyle ki bu zengin tacirlerin padişahların istekleri doğrultusunda özellikle savaş dönemlerinde hazineye borç para verdikleri de bilinmektedir.²¹ Çalışmanın bu kısmında Simavon'un sosyal ve iş hayatı hakkında terekesinden elde edilen bilgiler değerlendirilmiştir.

2. Tekirdağ'da Zengin Bir Bezirgân: Simavon'un Serveti ve Yaşam Tarzı

Tekirdağ'da yaşayan Ermeniler farklı servet ve yaşam standartlarına sahiptirler. Çalışmaya konu olan Simavon'un bir bezirgân olması, onu servet açısından yaşadığı Yeni Mahalle sakinlerinden elbette ayırmaktadır. Örneğin Yeni Mahallede ikamet eden Ermenilerden Ovannes'in 20.295 akçe²² Boğos'un 49.340 akçe²³, Kalıçeçi Boğos'un 105.125 akçe²⁴ değerindeki servetleri Simavon ile yarışamayacak düzeydedir.

Tablo 1: Simavon'un Mal Varlığı

Mal varlığının cinsi	Akçe	Yüzde
Yaşadığı ev ve hırdavat menzili	186.000	17,12
Ev ve giyim eşyaları	49.805	4,58
Bağ	14.400	1,33
Hayvan	2.580	0,24
Ticaretine konu olan mallar	528.700	48,65
Nakit parası	9.639	0,89
Alacakları	295.615	27,20
TOPLAM	1.086.739	100

Ermeni Bezirgân Simavon'un tereke kaydına göre bütün serveti yukarıdaki tabloda (Tab.1) belirtilmiştir. Yeni Mahalle'nin zengin sakinlerinden Simavon, bu mahallede 180.000 akçelik bir evde karısı ve iki kızı ile beraber yaşamaktaydı. Evinin değeri bu mahallede yaşayan diğer sakinlerin ev fiyatına göre hayli fazladır. Öyle ki Yeni Mahalle'de yaşayan Kalıçeçi Boğos'un evinin fiyatı 78.000 akçe²⁵ ve yine bu mahalle sakinlerinden mesleğini bilmediğimiz Ovannes'in evinin fiyatı 13.200 akçedir.²⁶ Ev fiyatları arasında bu kadar fark olmasının nedeni servetleriyle ilgili bir durumsa da Simavon'un komşuları servetlerinin yüzde elliden fazlasını eve yatırmışlardı. Simavon diğerlerine nazaran daha zengin olmasına rağmen evini servet kaynağı olarak görmüyor, ticaret ve ona bağlı olduğunu düşündüğümüz alacakları servetinin büyük bir bölümünü oluşturuyordu. Yine de Simavon'un evi diğerlerinin evinden daha fonksiyonel özelliklere sahip olmalıdır. Ancak bu değerdeki evinin hangi özelliklere sahip olduğu konusunda terekesi sessiz kalmaktadır. Bu dönemde Tekirdağ'da 240.000 akçelik bir ev "üç bab oda, bir kasr, bir dehliz, ortasında bir oda, dehliz ve kiler odası, aşağısında iki cariyeye odası, bir matbah, bir kiler, bir pekmez ocağı, bir kenif, havlu ve iki kanat orta kapısı, hariciye kısmında fevkani bir bab oda, bir kahve odası, bir sofa ve mabeyn odası, kenif ve altında bir ahır, samanhan ve bir dönüm bir evleklik üzüm ve meyve ağaçları ve iki kanat kapısı"ndan oluşmaktaydı.²⁷ Her ne kadar ev fiyatlarına mahalle ve evin konumlandığı arazinin boyutu etki ediyorsa da Simavon'un evinin de burada yer alan özelliklerden birçoğuna sahip olduğu düşünülebilir.

²⁰Bezirgân kelimesi kökenini Farsça "bâzergân" sözcüğünden alır ve "alışveriş yapan" anlamına gelmektedir. Türkçede ne zamandan beri kullanıldığı kesin olarak bilinmese de Fatih Sultan Mehmed devrine ait kanunnâmelerde sıkça rastlanmaktadır. Mehmet İpşirli, "Bezirgân", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c.6, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992), 103-104.

²¹Yavuz Cezar, *Osmanlı Maliyesinde Değişim ve Bunalım Dönemi (XVII. YY dan Tanzimat'a Mali Tarih)*, (İstanbul: Alan Yayıncılık, 1986), 4.

²²Cengiz, "1751 No'lu Rodoscuk (Tekirdağ) Şeriyeye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili", 92.

²³Cengiz, "1751 No'lu Rodoscuk (Tekirdağ) Şeriyeye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili", 106-107.

²⁴Cengiz, "1751 No'lu Rodoscuk (Tekirdağ) Şeriyeye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili", 176.

²⁵Cengiz, "1751 No'lu Rodoscuk (Tekirdağ) Şeriyeye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili", 176.

²⁶Cengiz, "1751 No'lu Rodoscuk (Tekirdağ) Şeriyeye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili", 92.

²⁷Fadimana Fidan, "18. Yüzyıl Tekirdağ'ında Sirozî Mustafa Ağa'nın Damadı Veli ve Kızı Hatice Örneğinde Statü-Servet Ediniminde Aile Bağlarının Rolü", *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, sy.7 (Aralık 2021): 214-215.

Yeni Mahalle’de zengin bir tüccar olan Simavon’un evinin kapıları aralandığında şaşırtıcı bir şekilde ev eşyalarının az ve değersiz oldukları görülmüştür. Herhalde terekede yer alan eşyaların çok daha fazlası Simavon’un eşine aittir ve terekeye yansımamıştır. Zira hayli ucuz 4 şamdan²⁸ ile aydınlatılan evde 30 parça yatak takımı (döşek, çarşaf, yastık ve yorgan), 29 parça minder, 2 adet mak’ad²⁹, 3 adet Yanbolu kebesi³⁰, 15 parça kilim-hasır ve 1 sandık bulunmaktadır. Mutfak eşyalarında³¹ 1 adet kahve ibriği, 2 adet kahve ve biber değirmeni, 27 parça tencere, tas, sahan ve kapaklar, 8 adet sini³², 7 adet el ve pekmez tavası, 2 adet kazan, 1 adet havan vardır. Ayrıca 1 adet mangal³³, 5 adet güğüm, 2 adet bakraç, 2 adet leğen, 3 adet kantar terekesinde bulunan diğer eşyalardır. Giyim kuşam konusunda da minimal bir düzene sahip olduğu 2 adet kürk, 2 adet kaftan, 1 adet kalpak, 1 adet entari, 1 adet cübbeden oluşan kıyafetlerinden anlaşılmaktadır. Bunların dışında gümüş kuşak, pandol saat, şeşhane tüfeği Simavon’un evindeki gösterişli eşyalarını oluşturmaktadır.³⁴ Aynı tarihte tereke kaydı düşülen Hacı Ahmed’in 84.000 akçelik³⁵ evinde sahip olduğu eşyaların değeri 148.800 akçe iken³⁶ bahsi geçen bu evde eşyaların değerinin daha düşük olması, Simavon’un sosyal yaşamında gayet mütevazı olduğuna işaret etmektedir.³⁷ Elbette Simavon, başta giyim konusu olmak üzere evindeki cimriliğini, farklı dükkânlarda depoladığı ve ticaretini yaptığı kıyafetlerle kapatıyor da olabilir.

Simavon’un ev eşyaları orta halli bir Tekirdağlının evinde görülecek çeşit ve pahalılığa sahipken onun evini diğerlerinden ayıran birkaç özelliği bulunmaktadır. Öyle ki gayrimüslimlerin evinde çok görmeye alışık olmadığımız bir seccade bu eşyalar arasında sayılabilir. Seccadenin evde niçin bulunduğuyla alakalı net bir bilgiye sahip olmamakla birlikte seccadeye dini bir anlam atfetmeyip odalarda bulunan sedirler arasında kalan açıklığı örtmek amacıyla zemin döşemesi olarak kullanıldığı düşünülmektedir.³⁸ Diğer bir eşya Tekirdağ gibi bağları ile ünlü olan ve pek çok kesimin bağ sahibi olduğu bir şehirde

²⁸17. ve 18. yüzyıllarda aydınlatma amaçlı kullanılan şamdan ve چراغlar (yağ kandili) genellikle zengin kimselerin evinde bulunsu da zenginler tarafından bile ihtiyaç dolayısıyla asgari miktarda edinilmiştir. Uğur Tanyeli “Osmanlı Metropollerinde Evlerin Konfor ve Lüks Normları (XVI.-XVIII. yüzyıl)”, içinde *Soframız Nur Hanemiz Mamur*, ed. Suraiya Faroqhi-Christoph K. Neumann (İstanbul: Alfa Kitap, 2016), 348.

²⁹Mak’ad, yastık ve minderlerle beraber sedirin döşemesinde kullanılan örtüdür. Fatih Bozkurt tereke kayıtlarına göre Lale Devri’nde yalı ve konaklarda yüzlerle ifade edilen mak’adların sedir olması mümkün olmadığını belirtmektedir. Fatih Bozkurt, “Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddî Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)” (Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2011), 250.

³⁰Kebe, yün ya da kıldan elde edilen keçenin en kalın halidir. Çobanların kullandıkları kepeneklerde kebeden yapılmaktadır. Giyim ve ev döşeme eşyalarında kullanılan dokuma bir kumaş türüdür. Aynı zamanda teyelleme yapılarak kullanılan kebenin adı da Yanbolu kebesidir. Trakya ve Balkanlarda üretilen Yanbolu kebesi Osmanlı pazarlarında ilgilileriyle buluşur ve satışa sunulurdu. 19. Yüzyılın ilk yarısından sonra kebe kullanımı Osmanlı’da azalmıştır. Bozkurt, “Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddî Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)”, 284; Machiel Kiel, “Yanbolu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c.43 (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013), 314; Reşad Ekrem Koçu, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, (İstanbul: Doğan Kitap, 2015), 155.

³¹Terekede evin bölümleri açıkça zikredilmemiştir. Bu sebeple Simavon’un evinde mutfak diye ayrı bir bölümün varlığından emin değiliz. Fakat 18. yüzyıldan sonra Osmanlı evlerinde mutfak ve kiler kavramlarının görüldüğünü ve bu alanların kalıcı olarak zikredilmeye başlandığı bilinmektedir. Tanyeli, “Osmanlı Metropollerinde Evlerin Konfor ve Lüks Normları (XVI.-XVIII. yüzyıl)”, 341.

³²Osmanlı ev kültüründe masa görevi gören, yere konulan deriden yapılan tepsiler, tahta ya da madeni siniler yemek yemek için kullanılmaktaydı. Suraiya Faroqhi, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla*, çev. Elif Kılıç, (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2014), 193.

³³18. yüzyıl zengin terekelerde bulunan mangallar, odun kömürü kullanılan ısınma aracı olarak geçmektedir. Bozkurt, “Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddî Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)”, 321; Faroqhi, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla*, 195.

³⁴18. Yüzyıla ait tereke kayıtlarında pek sık rastlanılmayan saatler ve tüfekler lüksün büyük bir göstergesiydi. Saatler genellikle üst düzey bürokratlar tarafından bir statü göstergesi olarak kullanılmaktaydı. Tanyeli, “Osmanlı Metropollerinde Evlerin Konfor ve Lüks Normları (XVI.-XVIII. yüzyıl)”, 350.

³⁵BOA, RŞS, 7390, 57a.

³⁶BOA, RŞS, 7390, 65b.

³⁷ İstanbul’da ısıtma ve aydınlatma araçları ile farklı kategorilerdeki eşyaların tüketiminde Müslümanlar Gayrimüslimlerden daha ileri durumdadır. Bozkurt, “Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddî Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)”, 293.

³⁸Fatih Bozkurt halı kayıtlarının, 19. yüzyılın ortalarına kadar tereke defterlerinde geçmediğini belirtmiş ve eklemiştir; “İncelediğimiz dönemde seccadelerin önemli kısmının mefruşat olarak kullanıldığını, müzelerde, kataloglarda ve sanat tarihçilerinin çalışmalarındaki geleneksel Türk halısı örneklerinin tamamına yakının seccade formunda kalıçeler (küçük halı) olduğunu tespit ettiğimizde, seccadeleri 1785-1875 dönemi tereke defterlerine göre İstanbul evlerinin oda döşemesinde kullanılan en önemli yaygılardan biri olarak kabul ettik.” Bozkurt, “Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddî Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)”, 269.

terekelerde çok rastlanmayan ve şarap kaynatmak³⁹ için kullanılan arak⁴⁰ kazanıdır. Yine Tekirdağ'da yaşayan gayrimüslim terekelerinde çok bulunmayan İncil ise onu dindar bir kimliğe yaklaştırmaktadır.

3. Simavon'un İş Hayatı

Simavon'un ailesine bıraktığı toplam 1.086.739 akçe servetinin 778.581 akçesi eşi, iki kızı, erkek kardeşi ve kız kardeşi arasında bir kese⁴¹ hariç pay edilmiştir. Bütün tereke masrafı 68.160 akçe tutmuş olan Simavon'un, Agop adlı Ermeni'ye 240.000 akçelik bir borcu bulunmaktaydı. Bu borcun nereden kaynaklı olduğu anlaşılmamakla beraber belki de Agop kendisinin ticarî ortağıydı.

Simavon'un servetinin 295.615 akçe değerindeki büyük bir kısmını alacakları oluşturmaktaydı. Bu miktar Simavon'un bezirgân olarak sattıklarının karşılığı olabileceği gibi herhangi bir nakdin borç sözleşmesi de olabilir. Bu durum ise Simavon'un bezirgân bir sarraf konumuna yaklaştırmakla. Zira bu dönemde Ermeni sarraf bezirgânlar bulunuyordu ve onlar saraya lüks eşya, mücevher temin etmekteydiler. Bezirgânların mal ve para temininde bulunduğu bir diğer grup da askerilerdir. Bu türden sarraf bezirgânların sermayesini sattıkları ticarî metalar oluşturmaktadır.⁴² Simavon'un bezirgânlığının dışında sarraf yönü olup olmadığı tespit edilememekle birlikte müşterilerinin neredeyse tamamının Müslümanlardan oluştuğu yine tereke kaydından ulaşılan çarpıcı bir bilgidir. Nitekim alacak listesinde yer alanların 51'i Müslüman, 9'u gayrimüslimdir. Para ya da kıymetli eşyaların alıcıları arasında kadı, imam, nazır, voyvoda, hazinedar, bekçi, ulufe kâtibi, bostani, çukadar, kileci gibi idareci ve görevliler ile duhancı, börekçi, debbağ, kilerci, berber, kalyoncu gibi esnaf bulunmaktadır. Ayrıca Tekirdağ'ın ileri gelenleri olduğunu düşündüğümüz Karazâde, Müminzâde, Kethüdazâde ve Kahvecizâde aile üyeleri diğer müşterilerindendir. Simavon'un servetinin asıl kaynağı ise Tekirdağ bazaristanında pek çok dolapta (dükkânda) bulunan ve ticaretine konu ettiği kumaş, giyim, ev ve hırdavat eşyalarıdır. Bu eşyalar terekede ayırım gözetilmeden gelişi güzel bir şekilde kaydedilmiştir.

Tablo 2: Kumaşların Cinsi ve Fiyatları

Elvan çuha Fransız 259,50 arşın 62.280 akçe	Mai Londra arşın 7 arşın 1.162 akçe	Şim çuha 21 arşın 3.780 akçe	Lebsika çuhası 14, 50 arşın 5.220 akçe	Dokuzluk bez 7 top 840 akçe	Amrudi bez 3 top 480 akçe
Beyaz boğası 9 top 1.776 akçe	Def'a beyaz boğası 5 top 600 akçe	Çuha hurdesi 480 akçe	Beyaz bez top 1 120 akçe	İngiliz şâlisi 7 top 22.520 akçe	İstanbul gemesudu 1,5 top 1.080 akçe
Beyaz boğası 15,5 top 2.880 akçe	Çit 2 top 335 akçe	Basma çit 13 endaze 390 akçe	Bez 5 top 600 akçe	Mağrib alacası 17 top 4.080 akçe	Çit 3 top 3 endaze 840 akçe
Kaba çember 2,5 top 675 akçe	İngiliz şâlisi 4 top 16 endaze 13.640 akçe	Tokat bezi 5 top 1.200 akçe	Denizli bezi 10 top 1.350 akçe	Boyalı bez 8 top 1.320 akçe	İstanbul ... 15 endaze 1.225 akçe

³⁹ Osmanlı Devleti'nde keyif verici ve yatıştırıcı alkollü içeceklerin tüketimi olduğu bilinmektedir. Öyle ki en çok tüketilen alkollü içecek ise şaraptı. Osmanlılar tarafından şarap sulandırılarak ya da aroma eklenerek de tüketilmiştir. François Gergeon, *Rakının Ülkesinde Osmanlı İmparatorluğundan Erdoğan Türkiye'sine Şarap ve Alkol (14.-21 Yüzyıllar)*, çev. Renan Akman, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2023), 51-52.

⁴⁰ Arak, üzüm cibresinden üretilen, içine anason ile aroma eklenerek üretilen alkollü içecektir. Avrupalı seyyahlar tarafından rakı, kimi zaman "arak" kimi zamanda "araki" olarak adlandırılmıştır. Gergeon, *Rakının Ülkesinde Osmanlı İmparatorluğundan Erdoğan Türkiye'sine Şarap ve Alkol (14.-21 Yüzyıllar)*, 56; 18. yüzyılda Tekirdağ'a ait tereke kayıtlarında pek rastlanılmasa da Tokat'ta sık tüketildiği bilinen alkollü bir içecek olan rakıya dair pek çok eşya bulunmaktadır. Nazik Betül Çelik, "Tereke Defterlerine Göre II. Mahmut Döneminde Tokat'ın Sosyal ve Ekonomik Yapısı" (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, 2008), 46.

⁴¹ Kese, Osmanlı mali kayıtlarında kullanılan değer ölçüsü ve hesap birimidir. Paranın değerinin düşmesiyle 1 keseye düşen akçe miktarı artmaktadır. Örneğin 16. yüzyılda 1 kesenin karşılığı 30.000 akçe iken 18. yüzyılda 1 kese 50.000 akçeye denk gelmektedir. Baki Çakır, "Kese", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 44 (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2019), 42-43.

⁴² Coşkun Albayrak, "Osmanlı'da Bezirgân Sarraflar, Saray ve Devlet: Köçeoğlu Şirketinin Müşteri Profili", 4-5.

Hümayûn bezi 1 top 2.400 akçe	Astar 2 top 180 akçe	Halep altınoluğu 2 parça 4.000 akçe	Telli sevâyi 2 parça 3.000 akçe	Telli İstanbul germesudu 3 2.520 akçe	Yemeni sandal 13 arşın 1.248 akçe
Halep çiçeklisi 4 adet 4.320 akçe	Halep alacası beyazlı 4 3.360 akçe	İstanbul çiçeklisi 2 2.160 akçe	Sakız şâli 4 8.864 akçe	Sakız atlası 66,5 arşın 15.960 akçe	Sade sandal 6 arşın 360 akçe
Venedik dibası 11,5 arşın 6.240 akçe	Venedik hatâîsi 39 arşın 15.210 akçe	Def'a Venedik hatâîsi 2 arşın 2 zir'a 1.147 akçe	Sakız tellisi 8 arşın 2.400 akçe	Sakız çiçeklisi 12 arşın 6.182 akçe	Telli sakız atlası 20 arşın 7.200 akçe
Sakız altınoluğu 3,5 arşın 2.100 akçe	Çiçekli sakız atlası 25 arşın 4.500 akçe	Sakız kemhası 14 arşın 3.780 akçe	Şam alacası 12 top 10.800 akçe	Elvan kadife 19 arşın 7.980 akçe	Bursa kutnisi 3 top 2.700 akçe
Bindallı 3 top 1.500 akçe	İstanbul kutnisi çiçekli 24,5 arşın 2.695 akçe	Poşi 8 endaze 720 akçe	Bursa kutnisi çiçekli 21,5 endaze 3.225 akçe	Elvan engüri şâlisi 3 top 7 endaze 10.800 akçe	Telsiz İstanbul çiçeklisi 18, zir'a 1.998 akçe
İstanbul çiçeklisi 7,5 top 11.100 akçe	Buruç top 1.480 akçe	Fitilli dülbent 1 top 1.680 akçe	Çuha 8,5 2.040 akçe	Kutni ve şâli ve çiçekli parçalar 9 endaze 720 akçe	Parça engüri şâlisi 10,5 endaze 1.050 akçe
Fitilli bez 7 endaze 350 akçe	Kaba dülbent değirmi 16,5 990 akçe	Hümayûn bez 2,5 endaze 250 akçe	Frenk şâli 3,5 endaze 362 akçe	Çuha takım 2 60 akçe	Kaba çenber değirmi 10,5 504 akçe
Hatâî parçası 3,5 arşın 1.260 akçe	Sakız çiçeklisi telli parça 2.100 akçe	Bilakos parçası 360 akçe	Boğasi 2 top 300 akçe	İstanbul şâlisi 207 endaze 17.388 akçe	Kumaşların Toplam Değeri 309.168 Akçe

Simavon'un satışını yaptığı kumaşlar (Tab.2) üretim yerlerine, dokuma türlerine, desenlerine, renklerine göre gruplandırılmaktadır. Bursa kutnisi, İstanbul kutnisi, Venedik dibası, Halep alacası üretim yerlerine göre isimlendirilen kumaşlara örnek iken atlas, telli, hatâî, çiçekli gibi kumaşlar da dokuma tekniğine, kullanılan malzemeye ya da desenlerine göre isimlendirilen kumaşlara örnektir. Simavon hem yerli hem de yabancı kumaşları elinde bulundurmasıyla yelpazesi geniş bir ticarî ağ kurmuştur. Zira Simavon, Fransız, İngiliz, Venedik gibi kumaşları ile ünlü ülkeleri ve Tokat, Denizli, İstanbul, Sakız, Halep, Bursa, Şam ve Ankara gibi dokumalarıyla çeşitli Osmanlı şehirlerini buluşturmuş bir tüccardır.

Görüldüğü üzere Simavon, Osmanlı toplumunda hem elit kesime hem de alt tabakaya hitap eden kumaşları elinde bulundurmıştır.⁴³ Öyle ki elinde olan kumaşların bazıları saray mensupları tarafından tercih edilen padişah kıyafetlerinde kullanılan, ya da bürokratlar tarafından rağbet gören atlas⁴⁴, kemha⁴⁵, kadife⁴⁶, hatâî⁴⁷, kutni⁴⁸ gibi pahalı, nadide, gösterişli

⁴³Evliya Çelebi bu iki kesim arasında alım gücüne işaret ederek yabancı kumaşların elitler tarafından kullanıldığını ifade etmiştir. Yunus Berkli-Gülten Gültepe-Mariye Pınar, "Osmanlı Devleti'nin Kumaş Sanatına Verdiği Önem", *Sanat ve İkonografi Dergisi*, sy.1, Erzurum (Eylül, 2021): 22.

⁴⁴Atlas, ipeğin en parlak halinde olan dokuma bir kumaş türüdür. İslam dinine göre ipekli kumaşların erkekler tarafından kullanması haram olduğundan erkek kıyafetlerinde ipek, pamukla karıştırılarak kullanılmış ve bu haline atlas denilmiştir. Parlak, dayanıklı ve pahalı olması sebebiyle Osmanlı'da saray mensupları tarafından rağbet gören bu kumaşın değeri üzerinde bulunan sim ya da sırma işlemelerle daha da artmaktaydı. Kullanım alanı bakımından fonksiyonel bir kumaş olan atlastan sancak, bohça, perde, kese, kürk astarı, entari, kaftan, şalvar gibi çeşitli ürünler elde edilmekteydi. Ayrıca Osmanlı Devleti tarafından her yıl Kâbe'ye gönderilen örtülerin de işlemeli atlas olduğu bilinmektedir. Fikri Salman, "Tarihi Türk Kumaş Sanatı" (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1999), 121.

⁴⁵Kemha, kalın ve sık dokulu, ipek ya da altın-gümüş tellerle dokunan bir kumaştır. Genellikle üst kaftan yapımında kullanılan kemha hem Osmanlı'da hem de Avrupa'da epey fazla rağbet gören yerli üretim bir kumaş türüdür. Salman, "Tarihi Türk Kumaş Sanatı", 140.

⁴⁶Kadife, ipekten elde edilen havlı bir kumaş türüdür. İpek ya da altın-gümüş tellerle dokunan türlerine telli kadife denilmektedir. Hem giyimde hem de döşemede kullanılan işlevselliği fazla bir kumaştır. Salman, "Tarihi Türk Kumaş Sanatı", 138.

kumaşlardır⁴⁹. Bazıları ise alaca⁵⁰ ve çuha⁵¹ gibi toplumun her kesimine hitap eden pek çok alanda kullanılan fonksiyonel kumaşlardır. Elbette saray ve etrafında rağbet gören altın ve gümüş işlemeli görkemli kumaşların⁵² halk tarafından da devlet görevlilerine ya da padişaha hediye sunmak amaçlı satın alındığını veyahut halktan statü sahibi kimseler tarafından tercih edildiğini düşünebiliriz. Buradan anlaşıldığı kadarıyla Simavon, hemen hemen herkesin işine yarayabilecek kumaşları elinde bulundurarak pek çok kişi ile ticarî bir ilişki içine girmiştir.

Simavon'un elinde bulunan kumaşlardan en fazla gelir kazandığı kumaş türü Fransız çuhası (62.280 akçe), Sakız atlası (15.960 akçe), İngiliz şalısi (36.160 akçe), İstanbul çiçeklisi (11.100 akçe) ve Şam alacasıdır (10.800 akçe). Elinde en fazla bulunan kumaş türü ise çuhadır. 206 metreden biraz fazla bulunan bu kumaşın değeri toplamda 73.860 akçe tutmaktaydı. Değerli kumaşlar daha pahalıya alıcı bulurken, yünlü bu kumaş hem askerler hem de halk tarafından tercih edilmekteydi.⁵³

Tablo 3: Giyim Ürünleri ve Fiyatları

Dikilmiş nümayen çuha 9 adet 5.400 akçe	Sim çuha ferace 3 adet 2.400 akçe	Mai çuha şalvar 1 1.080 akçe	Yelek 1 Nümayen 1 420 akçe	Sagır ve kebîr çuha cübbe 10 adet 3.840 akçe	Çuha yelek 7 adet 1.680 akçe
Şâli yelek 12 1.800 akçe	Şâli zenne entarisi 7 adet 3.360 akçe	Kutni zenne entari 6 adet 3.240 akçe	Çuha entari 1 480 akçe	Şirbab entari 1 1.000 akçe	Telli hatât entari 2 4.000 akçe
Telli atlas entari 2 5.400 akçe	Şâli hırka 2 1.080 akçe	Şam alacası merdane entari 1 480 akçe	Kutni entari 3 adet 480 akçe	Def'a alaca merdane entari 480 akçe	İplik alacası merdane entari ... 18 2.800 akçe
Kılabdanlı ... 1 240 akçe	Kılabdanlı ... 11 420 akçe	Fes 4 deste 3 adet 4.920 akçe	Gömlek 12 2.655 akçe	Kırmızı potuk 10 adet 2.475 akçe	Mağrib alacası merdane entari 8 1.200 akçe
Alaca boğası entari sagır 20 1.800 akçe	Alaca zenne entarisi ve hırka 10 2.100 akçe	Boğası zenne entarisi 5 600 akçe	Siyah kuzu kürkü 2 tahta 300 akçe	Sincab nâfesi 1 tahta 300 akçe	Bez gömlek 6 720 akçe
Dâne sincab 10 ... 150 akçe	Siyah poşi 1 600 akçe	Şâli cübbe 8 3.880 akçe	Sagır şâli cübbe 4 720 akçe	Süzeni entari yelek 5 18.000 akçe	İstanbul kuşağı 5 adet 2.400 akçe

⁴⁷Hatât, ipekle ya da altın-gümüş ile dokunan sert bir kumaş türüdür. Padişahlar için kaftan, saray kadınları için elbise yapımında kullanılmaktadır. Salman, "Tarihi Türk Kumaş Sanatı", 135-136.

⁴⁸Kutni, kalın ve ipekli bir kumaş türüdür. Dokunduktan sonra pişirilerek ardından da parlatılarak elde edilen bu kumaş Osmanlı sarayında tercih edilen kumaşlardır. İşlevselliği bakımından da hem giyim de hem de döşeme de kullanılmaktadır. Salman, "Tarihi Türk Kumaş Sanatı", 141; Berkli-Gültepe-Pınar, "Osmanlı Devleti'nin Kumaş Sanatına Verdiği Önem", 21.

⁴⁹Betül İpşirli Arıt, "Osmanlı İstanbul'unda Giyim Kuşam", içinde *Antik Çağdan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*, ed. Coşkun Yılmaz (İstanbul: İBB Kültür A.Ş., 2015), 231.

⁵⁰Alaca, dayanıklı ve işlevsel olan bu kumaş pamuk ya da ipekten üretilmektedir. Anadolu'nun pek çok yöresinde ve Şam'da eski zamanlardan beri dokunan ve Osmanlı dokuma sanayisinde en çok üretilen kumaşlardır. Hem kadın hem de erkek giyiminde şalvar, entari gibi dış kıyafetlerin üretiminde kullanılmaktadır. Salman, "Tarihi Türk Kumaş Sanatı", 119.

⁵¹Çuha, kalın yün dokumadır. Hem kadın hem erkek kıyafetlerinde kullanılan çuha hem yerli hem de yabancı üretimi olan bir üründür. Yabancı çuha kumaşları devletin ileri gelenleri tarafından daha çok tercih edilmekteydi. Kalın ve dayanıklı olan bu kumaş genelde kışlık kıyafetlerin yapımında daha çok tercih edilmekteydi. Koçu, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, 88-89.

⁵²Nevber Gürsu, "Kumaş", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c.26 (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2002), 369.

⁵³ Salman, "Tarihi Türk Kumaş Sanatı", 129-130.

Köprü sarığı 10 adet 3.600 akçe	Burdur sarığı 11 1.320 akçe	Astar 10 900 akçe	Karacalar kuşağı 15 adet 2.520 akçe	Sagır karacalar kuşağı 6 adet 270 akçe	Yeşil kuşak 1 75 akçe
Dülbent üstlük kılabdanlı 2 2.400 akçe	... sarık 3 4.320 akçe	Münakkaş kılbadanlı çenber 8 adet 5.220 akçe	Oyalı çenber 3 840 akçe	Münakkaş yağlık 3 840 akçe	Def'a münakkaş yağlık 6 780 akçe
Beyaz ... 1 Yağlık 1 360 akçe	Alçekme 1 150 akçe	Frenk mermeri dülbent değirmi 25 3.000 akçe	Hamam gömleği 1 360 akçe	Boğasi yelek 6 480 akçe	Kutni yelek 1 150 akçe
Hazine mermeri dülbent değirmi 17 1.530 akçe	Sagır entari 1 Ve hırka 1 600 akçe	Cedîd çuha ferace 5 6.000 akçe	Çuha yelek 2 480 akçe	Çuha yemeni 2 1.200 akçe	Mai çuha zenne cübbesi 1 720 akçe
Sîm paftalı kuşak 40 dirhem 480 akçe	Kıyafetlerin Toplam Değeri 121.495 Akçe				

Osmanlı Devleti içerisinde farklı dinler ve kimlikler olsa da giyim kuşam konusunda bir bütünlük sağlanmıştır.⁵⁴ Örneğin, imparatorluğun genelinde olduğu gibi entari⁵⁵ şalvar ve gömlek her kesim tarafından tercih edilmiştir.⁵⁶ Fakat kıyafetlerin, kumaş kalitesi toplumsal hiyerarşinin oluşturulmasında etkili olmuştur.⁵⁷ Simavon'un satışını yaptığı kıyafetler de (Tab.3) tıpkı kumaşlarda olduğu gibi hem elit hem de alt kesime hitap etmekteydi. Nitekim satışı yapılan ürünler arasında kutni, hatâî ve atlas gibi değerli kumaşlardan yapılmış entariler ile çuhadan üretilmiş ferace, şalvar, cübbe, yelek ve entariler bulunmaktaydı. Ancak ipekli dokumalardan yapılan ve sûzenî gibi hem ipekli hem de altın ve gümüş işlemeli kıyafetlerin birim fiyatının diğerlerine nazaran daha pahalı olduğu görülmektedir. Eğer bu kıyafetler Tekirdağlı birine yönelikse bunlar zengin bir ailenin dolabında olacak değerdedir. Zira el-Hâc İsmail Ağa'nın kızı Hatice, Simavon'un elinde bulunan bu atlas ve sûzenî kumaşlardan yapılan kıyafetlere sahiptir.⁵⁸ Giyim ürünlerinden kadınlar için şali, kutni, alaca, boğasi ve çuhadan entariler var iken, Şam alacası ve Mağrib alacası entariler sanıyoruz ki erkekler için daha tercih edilen ürünler arasındaydı.

Tablo 4: Ev ve Hırdavat Eşyalarının Fiyatları

Sîm maşraba 1 2.640 akçe	Sîm gülebdan 1 816 akçe	... kılaptanlı ocak yaşmağı 1 840 akçe	Ocak yaşmağı 2 adet 360 akçe	Köhne ocak yaşmağı 1 480 akçe	Çuha kapu perdesi 1 600 akçe
Sandık 1 300 akçe	İncil risalesi 240 akçe	Siyah kaytan top 720 akçe	Penbe ... 270 akçe	İstanbul'un bükme ve şerit ... 836 adet 25.080 akçe	Hırdavat dolap 240
Sagır kadife yasdık 5 1.800 akçe	Mintari ocak yaşmağı 1 510 akçe	Beledi ipekli döşek yüzü 16 adet ve yasdık 2 çift 9.000 akçe	Tombak saat kösteği 1 360 akçe	Tokadın yorgan yüzü 7 1.050 akçe	Sakız hurcu 20 360 akçe

⁵⁴Lale Görünür, "Osmanlı Kaftanları ile Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları", *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, sy.1, c.3 (Aralık 2006): 61.

⁵⁵Entari, önden açık, uzun kollu, etek boyu ayak bileklerine kadar uzanan hafif ipekli ve yumuşak kumaşlardan elde edilen dış kıyafettir. Görünür, "Osmanlı Kaftanları ile Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları", 62.

⁵⁶Argıt, "Osmanlı İstanbul'unda Giyim Kuşam", 231.

⁵⁷Emine Koca, "18. ve 19. Yüzyıl Osmanlı Erkek Modası", *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, sy.7 (Kış, 2009): 64.

⁵⁸Emine Cengiz, "1751 No'lu Rodoscuk (Tekirdağ) Şeriye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili", 168.

Fâfur fincan 3 240 akçe	Edirne gaytanı... 115 1.725 akçe	Sagîr kaytan 182 kıyye 1.092 akçe	İstanbul kaytanı 2 240 akçe	Hurde kaytan ve iplik ve şerit 135 akçe	Sagîr kaytan 23 138 akçe
Elvan ibrişim 120 dirhem 1.100 akçe	Hurde kabzazlık 1 600 akçe	Elvan iplik 6 deste 390 akçe	Yorgan 4 1.680 akçe	Kolan âlâ ve evsat 44 adet 4.252 akçe akçe	Def'a peştamal 3 ... 360 akçe
Selanik peştemalı 4 çift 2.160 akçe	Def'a peştamal 330 akçe	Def'a peştamal 1 çift 720 akçe	Mücessem yemeni mütenevvi değirmi 9.600 akçe	Münakkaş destmâl 4 540 akçe	Sûzenî duhan kisesi 6 780 akçe
Bursa kisesi 6 540 akçe	Münakkaş yüz yastığı 3 750 akçe	Dikme boğça 2 1.080 akçe	Sandal yorgan yüzü 1 720 akçe	Münakkaş işleme havlu 3 900 akçe	... bani değirmi 7 630 akçe
Kaytan 13 top 450 akçe	Hurde şerit ve ibrişim düğme 150 akçe	Basma yorgan yüzü 1 150 akçe	Havlu 7 çift 1 adet 1.480 akçe	Def'a havlu 5 adet 375 akçe	Baş havlusu 8 çift 1 adet 1.020 akçe
Baş havlusu vasat 4 çift 360 akçe	Yasdık yüzü 2 270 akçe	Ağız silecek havlu 2 150 akçe	Beyaz destmal 3 360 akçe	Ev ve Hırdavat Eşyalarının Toplam Değeri 90.767 Akçe.	

Yukarıda belirtildiği üzere (Tab.4) Simavon'un ev eşyası ve hırdavata yönelik eşyaları diğer ticarî ürünlerinin yanında çok az yer tutmaktadır. Öyle ki bazı ürünlerin birer adet olması bunları sürekli elinde bulundurmadığı anlamına gelebilir. Örneğin çok değerli olmasına rağmen gümüş bir maşrapa ve gülâbdan Simavon'un eline bir şekilde geçmiş olabileceği gibi bir alacak durumunun karşılığını da gösterebilir. İncil'e sahip olması da dini bütün bir Hıristiyan'a hediye edileceğini veyahut bir sipariş ile eline geçmiş olma ihtimalini düşündürmektedir. Diğer taraftan ev eşyası ve hırdavatlar içerisinde yorgan, yastık, havlu ve peştamal üzerine daha fazla yoğunluk olduğu görülmektedir. Hırdavat ürünlerinden ip satışı Simavon'un ticaretinin ana ürünlerindendir. İpekten ve sırmadan yapılan değerli bir iplik türü olan kaytan da buna örnek verilebilir.

Simavon'un sattığı ürünler arasında en fazla kâr kumaşlara aittir. Bunu takiben kıyafetler gelmekte, ev ve hırdavat eşyaları bu ticaretin en az kâr getirenleriydi. Toplam serveti içinde hem ticarî hayatı hem de bunun bir yansıması olarak değerlendirebilecek borç sözleşmeleri ise onu 18. yüzyıl ortalarında Tekirdağ'ın en tanınmış simalarından biri yapmaktadır.

Sonuç

Ermeniler, 16. yüzyılda Tekirdağ'da varlık göstermeye başlayan ve 18. yüzyılda Tekirdağ'ın ekonomik hayatının içinde aktif rol oynayan bir kesim haline gelmişlerdir. Bu durum Ermenilerin Tekirdağ mahkemesine başvurmalarına neden olarak pek çok dava ve miras kaydında yer almalarını sağlamıştır. Miras kaydı sayesinde kendisiyle tanışma imkânı bulunan Ermenilerden biri olan Bezirgân Simavon, Ermeni toplumunda öne çıkan, Müslümanlar tarafından bilinen bir kişiliktir. Simavon Yeni Mahalle'de pahalı bir evde yaşamış, olanakları olmasına rağmen ev ve giyim eşyalarında mütevazı/cimri davranan bir kimlikle karşımıza çıkmaktadır. Kendisi gösterişçi davranışlardan uzak olsa da pahalı ve göz alıcı kumaşlara sahip bir tedarikçidir. İkili ilişkileri ve iş ortakları hakkında bir bilgi bulunmasa da güvenli limanları tercih ettiği bilinmektedir. Nitekim çok az borçlanarak risklerden uzak durmakta, borç verdiğinde de tercihini Müslümanlardan yana kullanmaktaydı. Eğer bu alacaklar satışını yaptığı ürünlerin karşılığı ise müşterilerinin çoğunluğunu Türkler oluşturmaktaydı. Simavon'un yaşamı mütevazı ölçülerde de olsa şehirdeki özellikle Müslüman idareci ve esnaf gruplarının para ve mal kaynağı bir bezirgândı.

Bu çalışma, Tekirdağ'daki Ermeni toplumunun 18. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik yapısını bezirgânlık mesleğini icra eden Simavon'un hayatı üzerinden inceleyerek, bu dönemdeki toplumsal ilişkilerin ve kültürel çeşitliliğin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Simavon'un tereke kaydından elde edilen veriler sadece onun kişisel hikâyesini değil 18. yüzyılda Tekirdağ'da

farklı etnik ve dini grupların bir arada yaşadığı kozmopolit bir şehirdeki gündelik yaşam pratiklerine dair somut örnekler sunmuştur. Ayrıca bu veriler maddi kültür dünyasına, ekonomik ve kültürel yaşama dair önemli bilgiler de içermektedir. Böylelikle çalışma, 18. yüzyıldaki Tekirdağ'da toplumsal yapının, kültürel çeşitliliğin ve ekonomik ilişkilerin dinamiklerini anlamada önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Araştırma bu aşamada Simavon üzerinden şekillense de Tekirdağ'da yaşayan diğer Ermeniler yine aynı kaynak üzerinden tespit edilerek miras, borç, alım-satım vb. gibi konularla işlendiğinde onların şehirdeki rolleri, içtimaî ve iktisadî durumlarıyla ilgili kapsamlı çalışmalar yapılabilir. Bu yorumlar Osmanlı'da toplumsal sınıfların hareketlerinin anlaşılması açısından şüphesiz önemli bilgileri ortaya koyacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Rodoscuk Şer'iyye Sicilleri (RŞS), No:7390.

Telif Eserler

Gökçen Coşkun Albayrak, "Osmanlı'da Bezirgân Sarraflar, Saray ve Devlet: Köçeoğlu Şirketinin Müşteri Profili", *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS)* V, sy. 2 (2020): 1-26.

Andreasyan, Hrand D., *Celalilerden Kaçan Anadolu Halkının Geri Gönderilmesi*. içinde İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1975.

Ateş, Hacer, "Kuzey Marmara Sahilleri ve Ard Alanında Şehirleşmenin Tarihi Süreci: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Tekirdağ ve Yöresi". Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009.

Ateş, Hacer 2011, "Tekirdağ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 40: 359-362, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.

Berkli, Yunus, Gültepe Gülten, Pınar Mariye, "Osmanlı Devleti'nin Kumaş Sanatına Verdiği Önem". *Sanat ve İkonografi Dergisi*, sy.1, (Eylül, 2021): 9-27.

Bozkurt, Fatih, "Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddî Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)". Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2011.

Cengiz, Emine, "1751 No'lu Rodoscuk (Tekirdağ) Şeriye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili". Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, 2008.

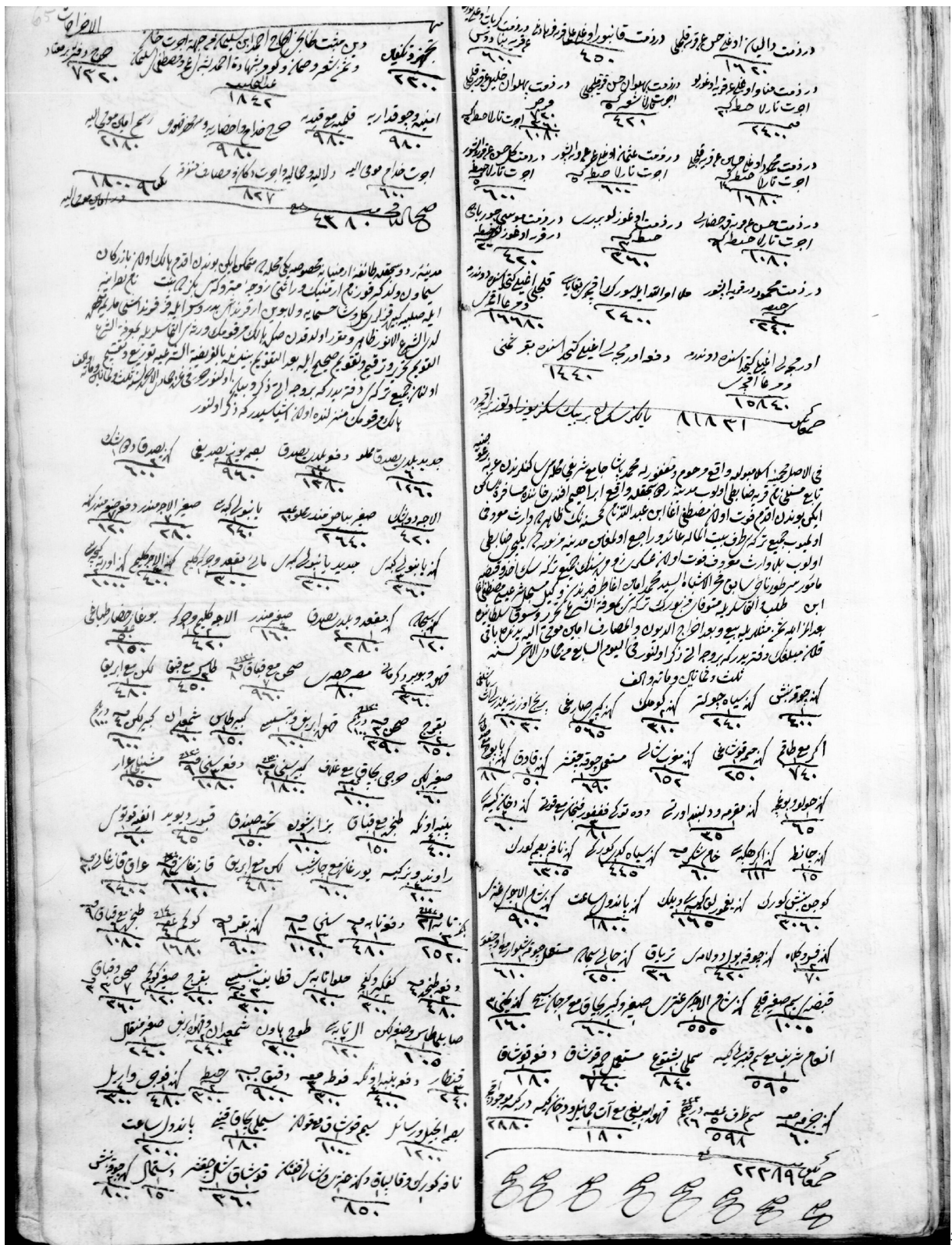
Cezar, Yavuz, *Osmanlı Maliyesinde Değişim ve Bunalım Dönemi (XVII. YY dan Tanzimat'a Mali Tarih)*, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1986.

- Çakır, Baki, "Kese". " *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 44: 42-43, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2019.
- Çakmak, Ömer, "On Yedinci Yüzyılda Osmanlı Topraklarında Bir Tüccar Grubu: Agulisli Ermeni Tüccarlar". *Ermeni Araştırmaları Dergisi*, sy. 67 (Aralık, 2020): 157-179.
- Çelik, Nazik, Betül, "Tereke Defterlerine Göre II. Mahmut Döneminde Tokat'ın Sosyal ve Ekonomik Yapısı". Yüksek Lisans Tezi, Gazi Osman Paşa Üniversitesi, 2008.
- Daei, Masoumeh, *Tarihte Türkler ve Ermeniler Sosyo-Ekonomik Hayat. Türk Tarih Kurumu* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınevi, 2014.
- Doğanay, Pınar, "Arşiv Belgeleri Işığında Rodosçuk'ta Demografik Yapı (1785-1839)". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 67 (Ocak, 2021): 222-237.
- Ekin, Ümit- Nagihan Göktaş, "17. Yüzyıl Sonlarında Rodosçuk Kazasında İş Ortaklıkları". *Türklük Bilgisi Araştırmaları Dergisi*, c.51 (Mayıs, 2019): 277-285.
- Ekin, Ümit, "17. Yüzyılın Son Çeyreğinde Rodosçuk Gümrüğü". içinde *Klasikten Moderne Osmanlı Ekonomisi*. Editör Arif Bilgin ve Burhan Çağlar. 33-48. İstanbul: Kronik Kitap, 2019.
- Erünsal, İsmail, "Terekelerin İzinde Osmanlı Araştırmaları". içinde *Terekeler Neyi Derler?* Editör Kenan Yıldız. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023.
- Faroghi, Suraiya, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla*. Çeviren Elif Kılıç. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2014.
- Fidan, Fadimana, "18. Yüzyıl Tekirdağ'ında Sirozî Mustafa Ağa'nın Damadı Veli ve Kızı Hatice Örneğinde Statü-Servet Ediniminde Aile Bağlarının Rolü". *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, sy.7 (Aralık,2021): 195-227.
- Gergeon, François, *Rakının Ülkesinde Osmanlı İmparatorluğundan Erdoğan Türkiye'sine Şarap ve Alkol (14.-21 Yüzyıllar)*. Çeviren Renan Akman. İstanbul: İletişim Yayınları 2023.
- Görünür, Lale, "Osmanlı Kaftanları ile Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları". *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, sy.1, c.3 (Aralık, 2006): 59-68.
- Güldür, Kadir, "Tereke Defterlerine Göre Rodosçuk Kazâsında Sosyo-Ekonomik Hayat (1788-1790)". Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, 2016.
- Gürsu, Nevber, "Kumaş". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 27: 367-370, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2002.
- İnalcık, Halil, "Adaletnâmeler". *Belgeler* 2: 49-145. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1963.
- İnalcık, Halil 1995, "Eyâlet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 11:248-550. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995.
- İpşirli Argıt, Betül. "Osmanlı İstanbul'unda Giyim Kuşam". içinde *Antik Çağdan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*. Editör Yılmaz Coşkun, 230-263: İstanbul: İBB Kültür A.Ş., 2015.
- İpşirli, Mehmet, "Bezirgân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 6: 103-104. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Kiel, Machiel, "Yanbolu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 43: 312-315. İstanbul Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.
- Koca, Emine, "18. ve 19. Yüzyıl Osmanlı Erkek Modası". *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, sy.7 (Kış, 2009): 63-81.

- Koçu, Reşad, Ekrem, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. İstanbul: Doğan Kitap, 2015.
- Muslu, Ebru, “1647 Nr. Şer’iyye Sicilinin Işığında Lale Devri’nin İlk Yarılarında Tekirdağ (1721-1724)”. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, 2021.
- Salman, Fikri, “Tarihi Türk Kumaş Sanatı”. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1999.
- Sert, Özlem, *1549 Rodosçuk’ta Bir Yıl*. Tekirdağ: T.C. Süleymanpaşa Belediyesi Yayınları, 2018.
- Şahiner, Yakup, “Rodosçuk’ta Gayrimüslimler: 1640-1648 (Şer’iyye Sicillerine Göre)”. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2018.
- Tanyeli, Uğur, “Osmanlı Metropollerinde Evlerin Konfor ve Lüks Normları (XVI.-XVIII. yüzyıl)”. içinde *Soframız Nur Hanemiz Mamur*. Editör Suraiya Faroqhi ve Christoph K. Neumann. 333-350. İstanbul: Alfa Kitap, 2016.
- Ünver, Metin, “Azaryanlar: Osmanlı Devlet'inin Son Döneminde Bir Ermeni Tüccar Aile”. *19.-20. Yüzyıllarda Türk Ermeni İlişkileri Sempozyumu-Kaynaşma-Kırgınlık-Ayrılık-Yeni Arayışlar*. Yayına Hazırlayanlar Fatih M. Sancaktar, Recep Karakaya, Abdurrahman Bozkurt, Ramazan Erhan Güllü, Cezmi Bayram (Ocak, 2015): 97-115.
- Yıldız, Kenan, “Terekeler Neyi Derler? Miras Kayıtlarının Taşıdığı Miras Üzerine Bir Değerlendirme”. içinde *Terekeler Neyi Derler?* Editör Kenan Yıldız. 155-198. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023.
- Yılmaz, Serap, “İranlı Ermeni Bir Tüccarın Terekesi ve Ticari Etkinliği Üzerine Düşünceler”. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, sy.1, c.7 (Haziran,1997): 191-215.

EKLER

Ek 1: Bezirgân Simavon'un Terekesi

[illegible]

